Jaarverslag 2019

Erfgoed Gelderland

Fotografie: Jacques Kok

Fotografie: Ed Biesta

INHOUD

samen
verledən toekomst
geven

Inhoud

INLEIDING

VERBINDEN	Coöperatie 4	Gelderse Landdag 7	Gouden Gelderse Roos 8	Samenwerken 9	Internationaal 10
VERSTERKEN	Advisering 11	Kennis delen 12	Symposium Storytelling 13	Ieders Museum 14	
BEWAREN	CollectieGelderland 15	Behoud en Beheer 16	Sporen van Slavernijverleden 17	Storytelling en Oral History 18	Storytelling en Oral History 19
BELEVEN	mijnGelderland 20	Onderwijs 21	Schijnwerpers op de Veluwe 22	Publieksarcheologie 23	
VERHAAL VAN GELDERLAND	Verhaal van Gelderland 24	Het Boekproject 25	Erfgoedvrijwilliger 26		

Inleiding

Erfgoed Gelderland is een coöperatie waarin 215 erfgoedorganisaties samenwerken, kennis delen en het erfgoed presenteren. Musea, historische verenigingen, archieven, monumentenorganisaties en andere erfgoedorganisaties en gemeenten kunnen bij ons, het bureau van de coöperatie, terecht met vragen rond beleid, collecties, immaterieel erfgoed en andere erfgoed gerelateerde onderwerpen.

Als bureau van de coöperatie staan wij voor:

VERBINDEN

Wij stimuleren en faciliteren de samenwerking. Dit doen wij onder andere door netwerkbijeenkomsten te organiseren en door het opzetten en begeleiden van grote en kleine samenwerkingsprojecten

Ons werk wordt mogelijk gemaakt door de Provincie Gelderland en wij werken samen met het erfgoedveld en partners binnen en buiten Gelderland.

provincie Gelderland

VERSTERKEN

Wij zijn het kenniscentrum voor het erfgoedveld, maar ook voor anderen die met erfgoed te maken hebben. Denk aan gemeenten met hun lokale geschiedenis of bedrijven die collecties hebben.

Door te **Verbinden** en te **Versterken** ondersteunen wij erfgoedorganisaties bij

- het **Bewaren** van materiële en immateriële collecties
- het publiek het verleden laten **Beleven** met publieksgerichte activiteiten en educatieprogramma's

Wij zijn er voor iedereen die het belangrijk vindt dat het erfgoed, de collecties en de verhalen zichtbaar worden en behouden blijven. Samen geven wij verleden toekomst.

Erfgoed Gelderland
WESTERVOORTSEDIJK 67-D, 6827 AT ARNHEM
www.erfgoedgelderland.nl

WIJ WERKEN SAMEN MET PARTNERS BINNEN EN BUITEN GELDERLAND

PARTNERS BINNEN GELDERLAND:
Cultuur Oost, CultuurCollege, Omroep Gelderland, Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen, Nederlands Openluchtmuseum, Hogeschool Arnhem Nijmegen, Radboud Universiteit, Stichting Landschapsbeheer Gelderland, Storia

PARTNERS BUITEN GELDERLAND:
LCM, OPEN, Museumvereniging, Kunsten ’92, NDE, DEN, RCE, LKCA, KIEN, VSBfonds, Prins Bernhard Cultuurfonds, Collectie-wacht-Collectionservice-Sammlungspflege, Euregio

Coöperatie

INHOUD

Leden en waardeonderzoek

Erfgoed Gelderland verwelkomde in juni Historische Vereniging Oud Wageningen als het 200ste lid van de coöperatie. Directe aanleiding om lid te worden was voor hen de bijeenkomst ‘Het Juiste Loket SPECIAL’ die goed aansloot bij wat de historische vereniging op dat moment nodig had. Daarnaast verrichte Erfgoed Gelderland in 2019 onderzoek naar hoe de coöperatie haar toegevoegde waarde voor de leden kan vergroten en zichtbaarder kan maken. Op basis van de uitkomsten van het onderzoek wordt meer aandacht geschonken aan strategie, profilering en communicatie. Erfgoed Gelderland gaat meer kennis vergaren over subsidies en cultuurfondsen en cultuurbeleid van overheden. Ook wordt in 2020 de Gelderse Erfgoedmonitor samengesteld op basis van een vragenlijst onder de leden en wordt de corporate communicatie versterkt.

- **Factsheet ‘Waardecreatie door samenwerken en kennisdelen’**
- **Rapport ‘Waardecreatie door samenwerken en kennisdelen’**

Fotografie: Jan Adelaar

Fotografie: Maarten Nauw

Coöperatie

INHOUD

Netwerkbijeen-komsten

Erfgoed Gelderland organiseerde in 2019 een groot aantal bijeen-komsten. De leden troffen elkaar tijdens de Ledenraadsvergade-ringen en verschillende netwerk-bijeenkomsten, onder andere voor de netwerken Collectie-Gelderland en mijnGelderland. Daarnaast zijn er diverse nieuwe netwerken gestart. Op erfgoed-gelderland.nl staan deze over-zichtelijk bij elkaar. Verder waren er bijeenkomsten in het kader van verschillende projecten.

erfgoedgelderland.nl
Netwerken

- 215 leden
- 64 bijeenkomsten
- 2252 deelnemers

Fotografie | BeeldSchoon Nijkerk

Coöperatie

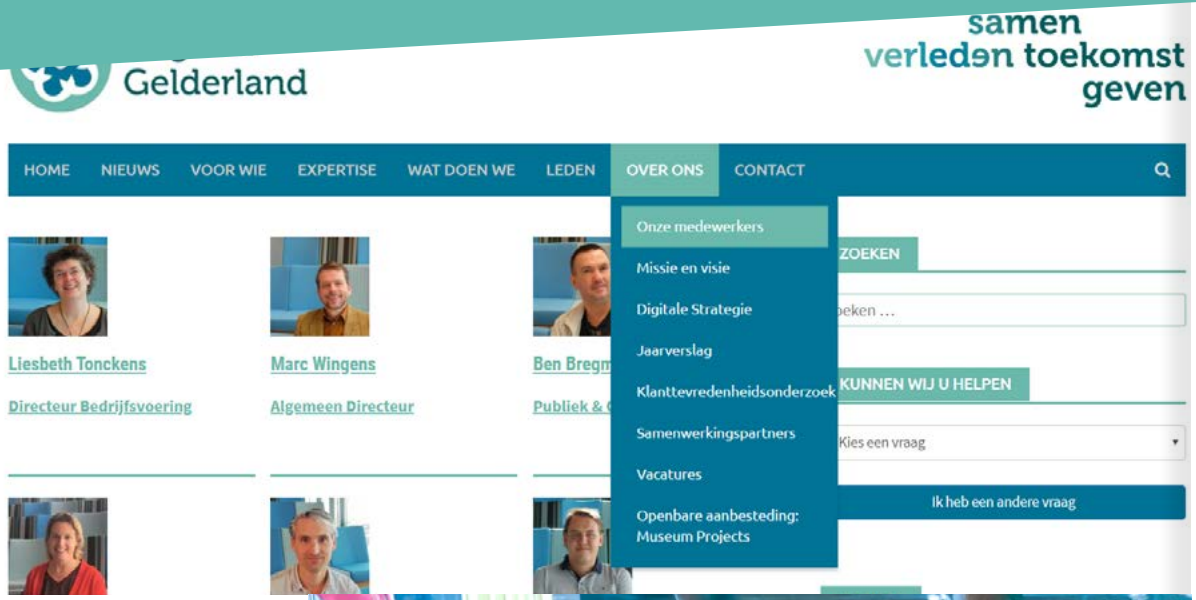

Personeelswijzigingen

Op 27 september nam Arno Stam afscheid van Erfgoed Gelderland om te gaan genieten van een welverdiend pensioen. Per 1 augustus 1985 startte hij bij het Gelders Oudheidkundig Contact (GOC), de voorganger van Erfgoed Gelderland. In een laatste blog nam hij ons mee terug in de tijd. Daarnaast namen we in 2019 ook afscheid van een aantal andere collega's: Maud Heldens, Ingrid Gerritsen, Michelle van Lanschot en Wouter Daemen. Daartegenover stond dat we natuurlijk ook nieuwe medewerkers mochten verwelkomen. Het volledige team van Erfgoed Gelderland is te bekijken op erfgoedgelderland.nl/onze-medewerkers.

Blog: van doorzichtponskaart tot beeldherkenning
Onze medewerkers

Gelderse Landdag

Fotografie: Ed Biesta

Fotografie: Ed Biesta

Fotografie: Ed Biesta

Fotografie: Ed Biesta

- *130 bezoekers*

Inspirerend en verrassend

Op 15 november vond in Theater De Lindenberg in Nijmegen de tweede Gelderse Landdag plaats. Verhalenverteller Onias Landveld bracht het thema Oost/West tot leven. Verder konden de bezoekers luisteren naar key-notespreker prof. dr. Johan Oosterman en vele anderen. In de middag kozen bezoekers uit tal van boeiende activiteiten. De dag was omlijst met bijzondere optredens. Verschillende kunstenaars vertaalden scripties van geschiedenis-studenten van de Radboud Universiteit naar podium-kunsten, zoals literatuur, dans en muziek.

- Gelderse Landdag
- Foto-impressie

Fotografie: Ed Biesta

Gouden Gelderse Roos

INHOUD

- ***5156 uitgebrachte publieksstemmen***
- ***29 inzendingen***

Fotografie: Ed Biesta

Juryprijs en publieksprijs

Tijdens de Gelderse Landdag werd voor de tweede maal de Gouden Gelderse Roos uitgereikt. Deze tweejaarlijkse erfgoedprijs is er voor erfgoedprojecten en activiteiten met impact. Het doel van de prijs is het bieden van een podium voor inspirerende projecten en de geschiedenis van Gelderland en het stimuleren van creativiteit en samenwerking. De juryprijs werd uitgereikt aan Sky of Hope / WO2 & Vliegeniersmuseum. Vischafslag Harderwijk mocht met 789 stemmen de publieksprijs in ontvangst nemen.

Gouden Gelderse Roos 2019

Fotografie Ed Biesta

Samenwerken

Projecten

- **WO2GLD**, een samenwerkingsproject van de Radboud Universiteit, Erfgoed Gelderland en Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen, stond in 2019 in het teken van 75 jaar vrijheid. In september ging het herdenkingsprogramma van de Tweede Wereldoorlog **Gelderland Herdenkt** van start. Erfgoed Gelderland coördineert het educatieve programma.
- Minister van Cultuur en Onderwijs Ingrid van Engelshoven ondertekende in december het Nominatiedossier om de Romeinse Limes aan te dragen bij Unesco als werelderfgoed. Erfgoed Gelderland maakt deel uit van **Romeinse Limes Nederland**, een samenwerkingsverband met Landschap Erfgoed Utrecht, het Erfgoedhuis Zuid-Holland en RomeinenNU.
- Binnen het samenwerkingsproject **RheijnLand. Xperiences** is hard gewerkt aan het afronden van de game waarmee acht musea de gezamenlijke geschiedenis van de grensstreek vertellen met thema's als 'de Romeinen', 'Hertogen en Graven' en 'de Tweede Wereldoorlog'.

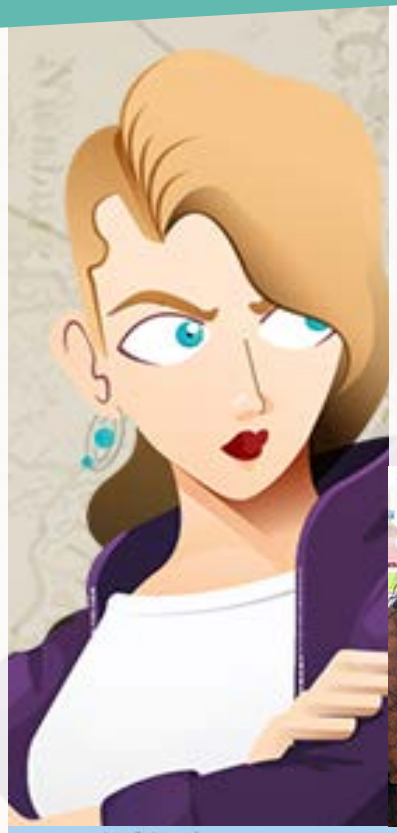

- WO2GLD
- gelderlandherdenkt.nl
- Veluwe Remembers
- Romeinse Limes Nederland
- RheijnLand.Xperiences

Fotografie: Al Hajem

INHOUD

Internationaal

Capacity Building Days

Van 17 tot en met 20 juni organiseerde Erfgoed Gelderland samen met Erfgoed Brabant en Europa Nostra met hulp van ELLINIKI ETAIRIA de Capacity Building Days in Athene. In de vierdaagse conferentie stond jongerenparticipatie in de erfgoedsector centraal, gebaseerd op vijf thema's: betwist, erfgoed, sociale cohesie, rurale ontwikkeling, urbane ontwikkeling en activisme. Deelnemers gingen aan de slag met excursies, casussen en paneldiscussies. Daarnaast is er gewerkt aan het opstellen van een nieuwe standaard voor erfgoedsamenwerking.

Terugblik Capacity Building Days

- *60 deelnemers uit 20 verschillende landen binnen en buiten Europa*

Fotografie: Michael Brenmers

Advisering

INHOUD

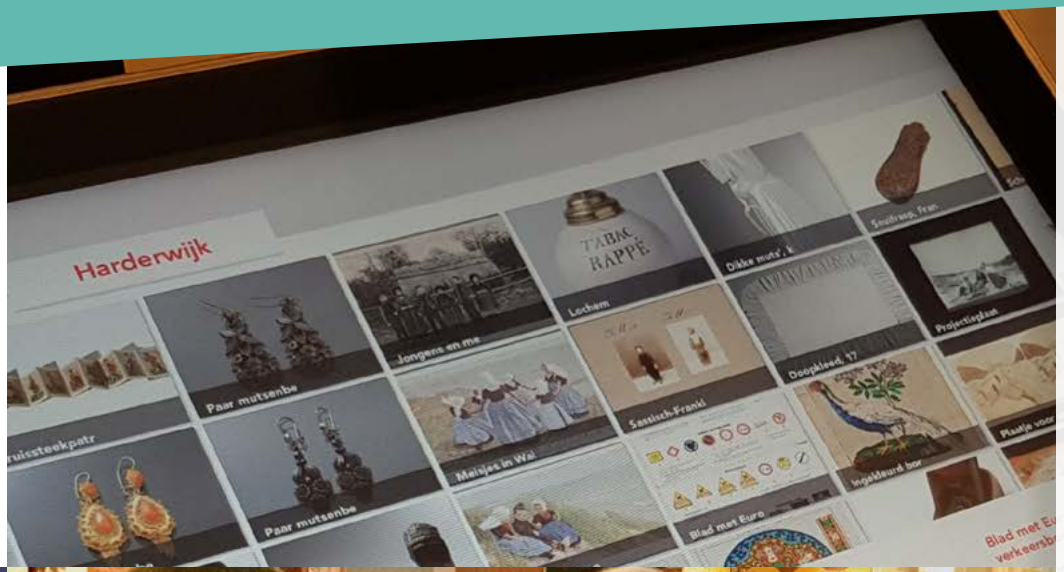

Erfgoedorganisaties en gemeenten

In 2019 vonden weer veel erfgoedorganisaties, maar ook gemeenten, de weg naar onze medewerkers voor advies en begeleiding. Erfgoed Gelderland coördineert bijvoorbeeld de activiteiten van het project Innovatie Musea Ede (IME), waarvoor de gemeente Ede in 2018 subsidie toekende.
Verder behandelden we adviesaanvragen rond de volgende zaken:

- Digitalisering
- Preventieve conservering
- Strategie en beleid
- Goed besturen
- Fondsenwerving
- Inzet van nieuwe media
- Tentoonstellingen
- Vrijwilligersmanagement

Innovatie Musea Ede

- ***131 uiteenlopende vragen via telefoon of e-mail***

Kennis delen

- *22 trainingen*
- *307 deelnemers*

Trainingen en workshops

In samenwerking met CultuurCollege organiseerde Erfgoed Gelderland verschillende trainingen, onder andere over vrijwilligersmanagement, behoud en beheer en rondleiden. Voor historische verenigingen was er de bijeenkomst ‘Het Juiste Loket SPECIAL’. Daar leerden zij onder andere over perswijsheid en hoe je nieuwswaardigheden kunt vertalen naar artikelen en sociale media.

CultuurCollege

Symposium Storytelling

Drukbezocht

Op 3 juni organiseerde Erfgoed Gelderland het drukbezochte symposium Storytelling: geschiedenis vertaalt en verhaalt. Hans Goedkoop verzorgde de keynote-lezing. Romeinse Limes, WO2GLD en Gelderse Streken hielden daarna drie parallelsessies. Vervolgens konden bezoekers in een tiental workshops aan de slag met diverse onderwerpen, van kinderboeken en documentaires tot gamification en de belevingswereld van het publiek. De dag inspireerde de deelnemende erfgoedprofessionals en -vrijwilligers over hoe organisaties nog beter betekenis kunnen geven aan de vele verhalen die Gelderland rijk is.

Symposium Storytelling

- ***190 deelnemers***

Fotografie: Jacques Kok

Fotografie: Jacques Kok

Ieders Museum

- *22 aanvragen*
- *15 gehonoreerd*
- *6 cursussen*
- *122 vrijwilligers en professionals geschoold*

Breed publieksbereik

Ieders Museum bood in samenwerking met CultuurCollege verschillende cursussen aan gericht op publieksbegeleiding, zoals de trainingen Visual Thinking Strategy en Gastvrijheid. Daarnaast maakten we de serie ‘Ieders Museum in beeld’, een compilatie van de Ieders Museum projecten, waarin musea vertellen over de meerwaarde van Ieders Museum. Vier musea volgden een uitgebreid marketingtraject met marketingbureau Pappenheimers en verschillende vrijwilligersmusea werden ondersteund met de ontwikkeling van Facebookcampagnes om de naamsbekendheid te vergroten. Binnen de stimuleringsregeling van Ieders Museum zijn in 2019 vijftien mooie initiatieven gehonoreerd. Enkele voorbeelden daarvan zijn: de voorstelling KRAS|kerf, een samenwerking tussen het Nationaal Onderduikmuseum, Theater Gekkoo en Pabo Iselinge en de interactieve rondleiding de ‘Museumjas’ door het Elisabeth Weeshuismuseum in samenwerking met Bibliotheek Rivierenland en Kinderopvang en Peuterspeelzaalwerk Culemborg.

iedersmuseum.nl

CollectieGelderland

INHOUD

Houdbaarheid, zichtbaarheid en bruikbaarheid

In september lanceerden we de nieuwe website van CollectieGelderland. Door beeldherkenning kunnen trefwoorden automatisch aan objecten worden gekoppeld. Daarnaast helpen trefwoordenlijsten bij het invoeren van collectiedata. CollectieGelderland sluit daarmee aan op de landelijke visie van het Netwerk Digitaal Erfgoed (NDE) om de houdbaarheid, zichtbaarheid en bruikbaarheid van digitale collecties te verbeteren. Erfgoed Gelderland adviseerde kleinere collectiebeherende organisaties om over te stappen naar collectiebeheersysteem Memorix major.

collectiegelderland.nl

- ***700.000 collectiestukken***
- ***215.639 gebruikers***

Collectie Gelderland

Behoud en Beheer

INHOUD

Preventieve conservering en schadefactoren

In samenwerking met CultuurCollege organiseerde Erfgoed Gelderland twee keer de cursus Behoud en Beheer. Tijdens deze praktische cursus leren deelnemers over preventieve conserverende handelingen en het deskundig uitvoeren daarvan. Ook is de blogserie ‘Schadefactoren’ opgezet over de tien schadefactoren waar bij behoud en beheer rekening mee wordt gehouden. Deze factoren geven een beeld van alle mogelijke risico’s en dingen die verkeerd kunnen gaan binnen een erfgoedinstelling of collectiebeherende organisatie.

- **Beheer en behoud**
- **Blog: schadefactoren**

- *48 adviesvragen*
- *22 deelnemers cursus Behoud en Beheer*

Sporen van Slavernijverleden

Fotografie: Dineke Stam

- *50 deelnemers*

Voorbereiding en studiemiddag

In aanloop naar het project ‘Sporen van Slavernijverleden in Gelderland’ organiseerde Erfgoed Gelderland op 27 juni een studiemiddag in Museum Bronbeek. Tijdens deze middag werden de aanwezigen geïnformeerd over het onderzoek naar sporen van het slavernij- en koloniale verleden in het Gelderse landschap en erfgoed. Ook werden zij geïnspireerd om aan het project deel te nemen. Doel van het project ‘Sporen van Slavernijverleden in Gelderland’ is het zichtbaar maken en behouden van sporen van het slavernijverleden in Gelderland. Het project is begin 2020 van start gegaan.

Sporen van Slavernijverleden in Gelderland

Fotografie: Ineke Mok

Storytelling en Oral History

Verhaal van Putten

- *83 verzamelde verhalen*
- *13 Oral History interviewers*

Na tweeënhalf jaar is het project Verhaal van Putten in december afgerond, maar het verhaal gaat door. Samen met de inwoners van Putten is de Puttense geschiedenis op eigentijdse wijze vastgelegd. Er werd een interactieve route ontwikkeld door Putten en voor het onderwijs is een Break-in Box ontwikkeld. Op verhaalvanputten.nl zijn alle verzamelde verhalen samengebracht. Deze bevat de Canon van Putten, andere geschiedverhalen, persoonlijke herinneringen, fiets- en wandelroutes en digitale tentoonstellingen.

Verhaal van Putten
verhaalvanputten.nl

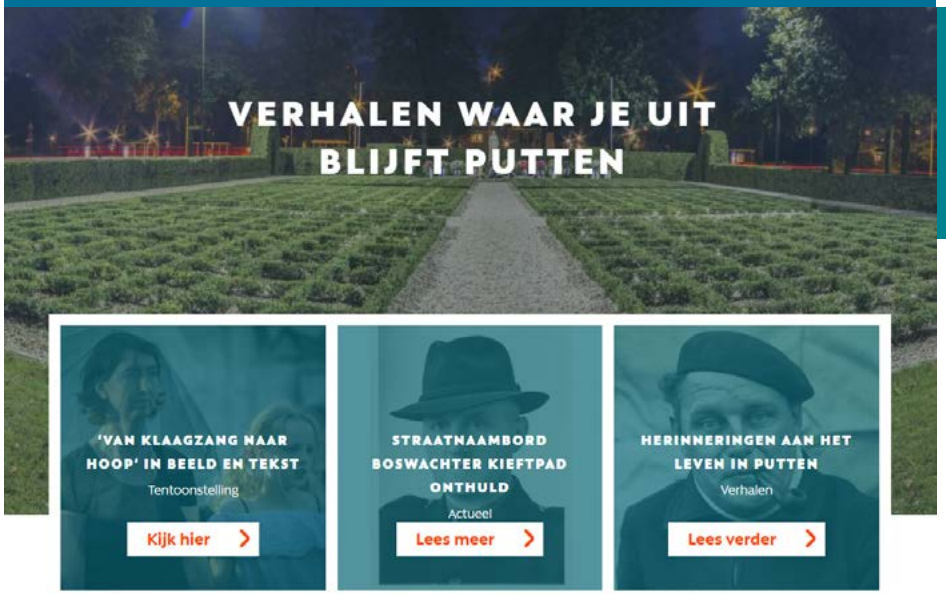

Storytelling en Oral History

INHOUD

EEN NIEUWE TIJD

Epe, Zelhem en Bronckhorst

Erfgoed Gelderland heeft verschillende historische verenigingen geadviseerd op het gebied van Oral History. In Epe, Zelhem en Bronckhorst is de tweedaagse cursus Oral History gegeven. Met de cursus werden verhalenvangers klaargestoomd om zelf interviews voor te bereiden, uit te voeren en uit te werken. Daarnaast begeleidt Erfgoed Gelderland het Oral History-project ‘Zelhemse verhalen’, een initiatief van Museum Smedekinck om herinneringen aan het Zelhem van de Tweede Wereldoorlog en de wederopbouw op te tekenen. Ook begeleidt Erfgoed Gelderland het Oral History-traject ‘Stemmen van een nieuwe tijd’ voor het project ‘Een nieuwe tijd!’ dat de wederopbouwperiode in de Achterhoek onder de aandacht brengt.

Storytelling en Oral History
Een nieuwe tijd!

mijnGelderland

Nieuwe verhalen

- *239 nieuwe verhalen*
- *Bijna 300.000 gebruikers*
- *Meer dan 1000 volgers op Instagram*

Het verhalenaanbod van mijnGelderland is in 2019 flink uitgebreid. In samenwerking met Historische Kring Bemmel maakte mijnGelderland een serie van 20 verhalen bij pentekeningen van Joop Verburg (1935-2011). Deze verhalen vormen de basis voor een route door Bemmel. Samen met de Heemkunde Vereniging Hattem zijn verhalen voor de Canon van Hattem geschreven. Andere verhalenbundels waarmee mijnGelderland is uitgebreid zijn: de Specials Plekken van Plezier, Putten Vertelt, Vakbondsverhalen en Het Verhaal van Gelderland. Daarnaast haakten de sociale mediakanalen volop in op evenementen en actualiteiten: WOII in 75 gebeurtenissen, de Romeinenweek, Open Monumentendag en de Maand van de Geschiedenis.

mijngelderland.nl

Onderwijs

Reizen in de Tijd:
- ***288 bezoeklessen***
- ***123 aanbieders***

HAN:
- ***13 opdrachtgevers***

Reizen in de Tijd en samenwerking HAN

- De digitale leerlijn Reizen in de Tijd is uitgebreid naar de provincie Limburg. In Zeeland liggen plannen om met Reizen in de Tijd aan de slag te gaan. Ook binnen de Gelderse grenzen is het platform flink gegroeid. Reizen in de Tijd verbindt basisschool en museum door elf thema's die passen bij elk type basisonderwijs.
- Tweedejaars studenten van de opleiding Communicatie en Multimedia Design aan de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN) gingen aan de slag met opdrachten uit het Gelderse erfgoedveld. Het resultaat bestond uit zeer verschillende applicaties en technieken, onder meer: een interactieve krant, crossmediale routes, route met iBeacons, augmented reality, virtual reality met Kinect, 360 graden-video's en interactieve beamers. Het project zorgde opnieuw voor inspirerende ontmoetingen tussen het erfgoedveld en studenten.

reizenindetijd.nl
Infographic 'Reizen in de Tijd in de klas'
Samenwerking HAN

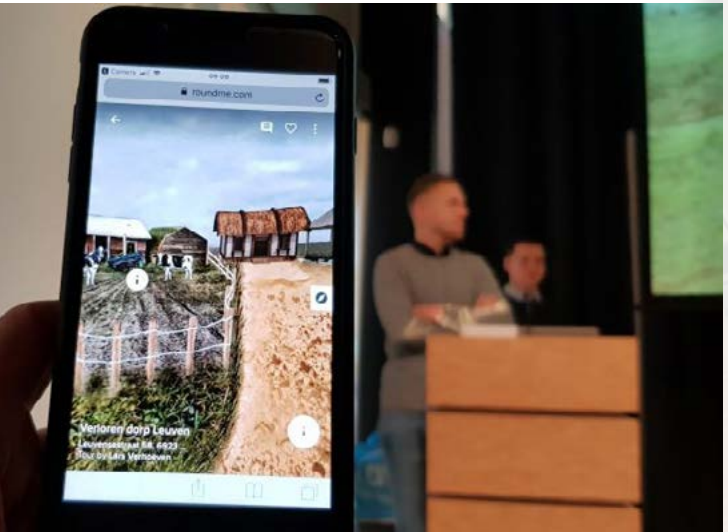

Schijnwerpers op de Veluwe

Vernieuwing

De website, het logo en de huissstijl van Schijnwerpers op de Veluwe is in 2019 vernieuwd. Op de website komen bezoekers meer te weten over negen Veluwse gemeenten aan de hand van historische verhalen, een overzicht van actuele culturele activiteiten en een overzicht van het educatieve aanbod. Daarnaast is Schijnwerpers op de Veluwe nu ook te volgen via sociale media.

Schijnwerpers op de Veluwe

- *Bijna 2000 gebruikers*

Publieksarcheologie

INHOUD

- *2 nieuwe Archeohotspots*

Archeologiedagen Gelderland:
- *30 verschillende locaties*
- *55 activiteiten*
- *ca. 7500 bezoekers*

Erfgoed Gezocht:
- *2063 speurders*

ArcheoHotspots, Archeologiedagen en Erfgoed Gezocht

In mei ging het project Erfgoed Gezocht van start. Dankzij dit project van Erfgoed Gelderland en Universiteit Leiden kon iedereen met interesse in het verleden helpen met de zoektocht naar resten uit het verleden. Het project was een groot succes en kreeg veel media-aandacht. In totaal speurden 2063 mensen mee naar Veluws archeologisch erfgoed. Daarnaast deed de provincie Gelderland voor de derde keer mee aan de Nationale Archeologie-dagen. Musea, kastelen en archeologische instellingen door heel Gelderland openden hun deuren en organiseerden activiteiten voor een breed publiek. Bij Streekmuseum Baron van Brakell en Cultura Ede opende een nieuwe ArcheoHotspot.

- Publieksarcheologie
- Erfgoed Gezocht
- Erfgoed Gezocht op EenVandaag
- ArcheoHotspots

Verhaal van Gelderland

INHOUD

Volop in beweging

Het masterplan Verhaal van Gelderland is volop in beweging. Vanuit het deelproject ‘begeleiden van historische verenigingen’ werd het Handboek Historische Verenigingen ontwikkeld. De bijeenkomst ‘Het Juiste Loket SPECIAL’ stond in het teken van perswijsheid voor historische verenigingen. Voor ‘het digitale lokale verhaal’ zijn van vijf verenigingen de tijdschriften gedigitaliseerd. Het onderdeel Jeugd van Verhaal van Gelderland richt zich op gezinnen, kinderen en jongeren. Daarvoor ontwikkelde Erfgoed Gelderland in samenwerking met zes Gelderse musea en Novitas Heritage unieke escaperoutes en de Break-in Box. Op 3 mei werd het stripboek ‘De Ridders van Gelre en ons verloren hertogdom’ gepresenteerd. Lees op de volgende pagina's over nog twee deelprojecten. Op erfgoedgelderland.nl/verhaalvangelderland vindt u meer informatie over het masterplan.

- **Verhaal van Gelderland**
- **Handboek Historische Verenigingen**

Het Boekproject

Convenant, auteurs en thema's

Op 16 januari ondertekenden 102 erfgoedorganisaties het convenant, waarin zij aangaven zich actief te willen inzetten voor het boekproject 'Verhaal van Gelderland'. Het boekproject is een van de zeven deelprojecten van 'Verhaal van Gelderland'. Dolly Verhoeven, bijzonder hoogleraar Gelderse geschiedenis, stelde in juni een team samen van auteurs en redacteurs voor de publicatie. In het najaar schreven zij de eerste concepten. Tijdens elf previewbijeenkomsten spraken lokale erfgoedorganisaties over inhoudelijke aspecten van het boek en gaf telkens een van de auteurs een korte lezing over een van de thema's.

Fotografie: R.U. Kleering van Beerenbergh

Verhaal van Gelderland
Het Boekproject

Erfgoedvrijwilliger

Groei en vernieuwing

- *48 vacatures*
- *30 deelnemende organisaties*

Het project Erfgoedvrijwilliger, deelproject van het masterplan Verhaal van Gelderland, stond in 2019 in het teken van vernieuwing. Het project kreeg een nieuwe huisstijl en Erfgoed Gelderland maakte voor erfgoedvrijwilliger.nl de portretreeks ‘De Erfgoedvrijwilliger’, een serie van 13 video’s waarin erfgoedvrijwilligers vertellen over hun werkzaamheden en motivaties. Ook is het aanbod flink uitgebreid. Steeds meer erfgoedorganisaties leren het platform kennen. Uit een steekproef naar het aantal ingevulde vacatures bleek echter dat veel erfgoedorganisaties nog steeds hulp kunnen gebruiken bij het promoten van erfgoedvrijwilligerswerk. Daarnaast bleek uit een enquête dat de behoefte naar meer vrijwilligers en het professionalisseren van de vrijwilligers groot is. Met deze opgehaalde kennis gaat Erfgoedvrijwilliger in 2020 aan de slag.

erfgoedvrijwilliger.nl